

LINGUA, MOCIDADE E XÉNERO. A LINGUAXE INCLUSIVA NAS REDES SOCIAIS

IRIA ALDOMAR DOSOUTO
Universidade de Vigo

Resumo: No contexto dos estudos lingüísticos actuais resulta de especial relevancia adoptar unha perspectiva de xénero, a cal permita analizar de forma crítica a actual visibilidade e representación das mulleres e das persoas non binarias nos diversos discursos públicos e nas distintas situacións comunicativas. Por este motivo, o traballo que presentamos ten como principal obxectivo coñecer a vitalidade da linguaxe inclusiva (tanto binaria como non binaria) nas redes sociais, de acordo cos usos das mozas, mozos e moces de fala galega. O fin último é levar a cabo unha análise da representación e a visibilidade da muller e as persoas de xénero non binario na linguaxe da mocidade en relación coa comunicación a través das redes sociais nas diversas modalidades que estas lles ofrecen a quen as utilizan.

Con esta finalidade, compilouse un corpus propio de textos extraídos da rede social Instagram entre o 1 e o 28 de febreiro de 2021. Observáronse perfís de diversas características, tanto segundo a orientación sexual como a identidade de xénero, para analizar as cuestións morfolóxicas en relación co uso do masculino xenérico, así como coa presenza de linguaxe inclusiva directa e indirecta. De acordo coas posibilidades comunicativas que ofrece a rede social anteriormente mencionada, tomáronse mostras tanto das publicacións permanentes, coñecidas como *feed*, como das temporais, denominadas *stories*.

Unha vez realizada a análise, os resultados desprenden que a presenza do masculino xenérico persiste nunha parte da xuventude como forma hexemónica para referirse a grupos heteroxéneos, malia que si se rexistra unha certa predisposición á inclusividade e á innovación lingüística principalmente en grupos LGTBI binarios e entre persoas non binarias. Porén, mesmo nestes dous últimos grupos, o corpus analizado amosa certa irregularidade na aplicación dos recursos de linguaxe inclusiva, o que pon de manifesto a fase incipiente de implantación na que se atopa dita modalidade comunicativa.

Palabras clave: linguaxe inclusiva; xénero; linguaxe non binaria; mocidade; redes sociais

LINGUA, JUVENTUD Y GÉNERO. EL LENGUAJE INCLUSIVO EN LAS REDES SOCIALES

Resumen: En el contexto de estudios lingüísticos actuales resulta de especial relevancia adoptar una perspectiva de género, la cual permita analizar de forma crítica la actual visibilidad y representación de las mujeres y de las personas no binarias en los diversos discursos públicos y en las distintas situaciones comunicativas. Por este motivo, el trabajo que presentamos tiene como principal objetivo conocer la vitalidad del lenguaje inclusivo (tanto binario como no binario) en las redes sociales, de acuerdo con los usos de las chicas, chicos y chiques de habla gallega. El fin último es llevar a cabo un análisis de la representación y la visibilidad de la mujer y las personas de género no binario en el lenguaje de la juventud en relación con la comunicación a través de las redes sociales en las diversas modalidades que estas les ofrecen a quienes las utilizan.

Con esta finalidad, se compiló un corpus propio de textos extraídos de la red social Instagram entre el 1 y el 28 de febrero de 2021. Se observaron perfiles de diversas características, tanto según la orientación sexual como la identidad de género, para analizar las cuestiones morfológicas en relación con el uso del masculino genérico, así como con la presencia de lenguaje inclusivo directo e indirecto. De acuerdo con las posibilidades comunicativas que ofrece la red social anteriormente mencionada, se tomaron muestras tanto de las publicaciones permanentes, conocidas como *feed*, como de las temporales, denominadas *stories*.

Una vez realizado el análisis, los resultados indican que la presencia del masculino genérico persiste en una parte de la juventud como forma hegemónica para referirse a grupos heterogéneos, aunque sí se registra una cierta predisposición a la inclusividad y a la innovación lingüística principalmente en grupos LGTBI binarios y entre personas no binarias. Sin embargo, incluso en estos dos últimos grupos, el corpus analizado muestra cierta irregularidad en la aplicación de los

recursos del lenguaje inclusivo, lo que pone de manifiesto la fase incipiente de implantación en la que se encuentra dicha modalidad comunicativa.

Palabras clave: lenguaje inclusivo; género; lenguaje no binario; juventud; redes sociales

LANGUAGE, YOUTH AND GENDER. INCLUSIVE LANGUAGE IN SOCIAL NETWORKS

Abstract: In the current linguistic studies context, adopting a gender perspective is particularly relevant. It allows for a critical analysis of current visibility and representation of women and non-binary people in different public speech acts and communicative situations. That is why the main objective of this work is to know how alive inclusive language (both binary and non-binary) is in social networks by observing how it is used by Galician-speaking young people. The ultimate goal is to analyse the level of representation of women and non-binary people in the communication of younger social network users through communication via social networks.

Thus, we compiled a corpus with Instagram text samples extracted from February 1st to the 28th, 2021. The profiles featured in the corpus span across different sexual orientations and sexual identities in order to check morphological aspects related to how the generic masculine and both direct and indirect inclusive language are registered. Given the different Instagram features, both “feed” and “stories” samples were taken.

The outcome of the analysis shows that the generic masculine is still used as the main modality among heterogeneous groups. However, a certain degree of inclusiveness and language innovation is observed, especially in binary LGBTQI and non-binary people groups. Even among those groups, the corpus shows some irregular implementation of these inclusive language resources. The outcome evidences that this communication modality is in an emerging implementation stage.

Keywords: inclusive language; gender; non-binary language; youth; social networks.

1. INTRODUCCIÓN

A creación das redes sociais tivo como consecuencia unha serie de avances no eido da comunicación, que se tornou máis áxil e simple. Dende o punto de vista do interese lingüístico, as redes con maior difusión entre es moces son as que poden proporcionar máis información anovadora sobre a lingua en uso dentro de comunidades en continua actualización.

A simplificación da comunicación nas redes sociais, da que vimos de falar, supuxo unha metamorfose nas características da linguaxe empregada neste ámbito. O obxectivo último era (e segue a ser) a transmisión de información dun xeito sintético, o que implicou, xa que logo, unha adaptación do tipo de lingua. Por ese motivo, adoptamos a orientación epistemolóxica da Lingüística materialista (en especial da sociolingüística crítica), no sentido de entender eses discursos en redes como a materialidade na que observar eses trazos identificadores tendo en conta as condicións de produción dos referidos discursos.

Este traballo busca coñecer a vitalidade da linguaxe inclusiva (tanto binaria como non binaria) nas redes sociais no uso des moces galegues. O fin último é analizar a representación e visibilidade da muller e das persoas de xénero

non binario na linguaxe des moxes a través da comunicación en redes sociais. Ao longo deste empregaremos de xeito prioritario a linguaxe non binaria directa (López, 2019: s/n), coa intención de «entrar de lleno en la inclusión» e, deste xeito, conseguir que prime «la comodidad de todas las personas», en liña cos obxectivos da propia investigación. Excluimos deste uso da linguaxe as citas literais, consignadas entre aspas.

2. CONTEXTUALIZACIÓN

A nosa perspectiva crítica parte da asunción da minimización e construción estereotipada da muller e mais das persoas non binarias nos discursos públicos. Entendemos que as posicións en contra do masculino xenérico reflicten unha postura política e ideolóxica que convive cunha nova representación xeral da muller e das persoas de xénero non binario.

A idea principal é ter en conta que, como afirma Castro Vázquez, «a propia linguaxe e a propia gramática teñen unha función ideolóxica, xa que as [...] escollas gramaticais e lingüísticas [...] contribúen a re-producir [sic] as relacións de dominación» (2010, p. 35). De feito, ao tratarse, como reproducimos aquí, dunha relación de dominación, esta tórnase omnipresente e, xa que logo, imperceptíbel, inconsciente e converxente coa ideoloxía patriarcal.

A representación e visibilidade da muller é, pois, un tema amplamente analizado de forma crítica en diferentes xéneros discursivos (linguaxe da alimentación, discursos mediáticos, discursos pedagóxicos, etc.). No caso do discurso especializado, particularmente nos artigos de investigación e traballos académicos, a invisibilidade da muller refórzase, amais, coa adopción xeneralizada de sistemas de citación de referencias bibliográficas como o APA. Neste sentido, Castro Vázquez (2007, p. 120) afirma que:

[...] cada vez que cito a unha nova autora ou autor no texto explícito expresamente o seu sexo a través da inclusión do seu nome, malia que en citas posteriores conservo xa tan só o seu apelido. Do mesmo xeito e co mesmo fin, na bibliografía [...] inclúo o nome completo (con segundo apelido de ascendencia materna, de figurar así no material consultado) [...].

A cuestión do sexismo lingüístico e a linguaxe inclusiva, pola ruptura normativa que supón, implica un amplo debate social con posturas polarizadas

(Guerrero Salazar, 2020). Os estudos recentes abordan, ademais da pertinencia de uso, cuestións relativas ás opcións gramaticais posibles e o seu uso real. Neste sentido, a reflexión de Galarza (2017) constitúe un antecedente directo do noso traballo en canto que dende o xornalismo observa estes novos recursos de xénero nas redes sociais.

É conveniente lembrar que as linguas constitúen entes vivos en constante evolución e que están, neste sentido, nas mans des falantes. De acordo con Casal de la Fuente (2016, p. 292),

non é só que a muller non estea representada nese masculino xenérico por elidir o “a”, senón que [...] evoca unha imaxe mental discriminatória [...] [e que] implica que non importa a súa ausencia [...] E isto non é máis que o reflexo dunha actitude violenta [...] androcéntrica, sexista e segregacionista, porque dun xeito ou doutro, exclúe.

A este respecto, e xa entrando máis especificamente nas innovacións morfolóxicas, como sinala Niklison (2020, p. 14), nestes últimos anos

ha surgido [...] en el ámbito virtual de las redes sociales, [...] propagándose a ciertos ámbitos institucionales [...], el uso de [...] “x” o “e” para suplantar al masculino en [...] colectivos mixtos o inespecíficos. Lejos de ser una cuestión establecida y saldada, [...] es tema de debate dentro y fuera del feminismo.

Con respecto ao neomorfema «-e», López (2019, s/n) infórmanos de que dito recurso «data por lo menos de 1976 [...]». Lo que sí es nuevo es la globalización de su uso, debido en gran medida a la internet y las redes sociales, lo que significa que ya no es necesario que cada persona no binaria se invente su propio lenguaje, como venía sucediendo hasta ahora».

O impacto das redes sociais, debido á extensión do uso de Internet nos últimos anos, tivo consecuencias nas dinámicas sociais. Na actualidade, as redes sociais son unha das fontes de lecer máis importantes para a xuventude, e es moces poden mesmo preferilas para as súas relacións interpersoais e a comunicación en detrimento do contacto físico (Alonso Ruido *et al.*, 2015). De feito, coa irrupción das redes sociais, prodúcese o fenómeno de contaxio das emocións entre es usuaries. En definitiva, a rede (e as redes sociais) son o escenario escollido poles moces para daren prioridade ao contacto e á comunicación persoal, e para estableceren, deste xeito, a construción do propio ser social.

En particular, centrarémonos aquí na rede social Instagram. A súa in-

fluencia na sociedade (especialmente nes moces) é un fenómeno que está a ser analizado dende diferentes ámbitos de coñecemento. No referido á lingüística, destacan traballos recentes como o de Olives Rosales (2018), Lagneaux (2020) ou Núñez Pérez (2020), por mencionar algúns, que mostran a influencia de dita rede na evolución da linguaxe des moces e, por extensión, na construción da súa identidade con base nos novos usos da linguaxe.

3. METODOLOXÍA

Como xa comentamos ao inicio deste traballo, a investigación levouse a cabo dende unha perspectiva de xénero e crítica. Para isto, realizouse unha compilación dun corpus textual cun total de 397 mostras de texto a partir do seguimento de contas de Instagram entre o 1 e o 28 de febreiro de 2021. Ao longo do referido mes fíxose unha observación e recollida de mostras de linguaxe de 20 perfís persoais de Instagram. Destes, 10 correspóndense con persoas identificadas como cisheterosexuais (5 homes e 5 mulleres). Dos demais, 5 son persoas binarias que pertencen ao colectivo LGTBI e 5 considéranse persoas non binarias. Os perfís están codificados do 1 ao 5 no grupo cisheterosexual feminino, do 6 ao 10 no grupo cisheterosexual masculino, do 11 ao 15 no grupo LGBTI binario e do 16 ao 20 no grupo non binario.

Na selección de perfís para a análise seguiu-se un conxunto de criterios que ficaron invariábeis ao longo do período de seguimento destes:

- Persoas nun intervalo de idade entre os 18 e os 30 anos.
- Uso do galego como lingua maioritaria nas publicacións, incluídas as posíbeis variantes desta, coma os usos fonéticos dialectais.
- Volume de publicacións mínimo, aproximadamente dúas ou tres *stories* ou publicacións en *feed* por semana.
- Perfís abertos, é dicir, que poidan ser visitados por calquera usuaria, independentemente de se é «seguidore» ou non de dito perfil, isto é, se está subscrite ás publicacións de dito perfil.

Esta recollida de mostras fíxose, pola natureza complexa de Instagram para obter datos, a través de capturas de pantalla realizadas mediante o teléfono

móbil. Os textos capturados foron transcritos e organizados nun corpus anotado. Almacenáronse en subcarpetas en función dos criterios anteriores, e no nome de cada arquivo indicouse a data de almacenamento e o tipo de publicación, é dicir, se se trataba dunha historia (S) ou dunha publicación no muro (F), dos termos ingleses «story» e «feed», respectivamente. A continuación, engadiuse unha letra minúscula, do «a» ao «z», para distinguir cada unha das historias ou publicacións en muro. Os elementos, tanto a data (día e mes) como o tipo de publicación e a letra distintiva, están separados por guións para unha mellor visualización e distinción dos datos.

A frecuencia e o volume de publicacións de cada perfil foi moi variábel, dende varias publicacións diarias ata un reducido número delas en todo o mes, xa que non todes es usuaries tiveron a mesma actividade no período analizado. Tamén o tipo de publicacións foi diverso, aínda que a grande maioría consistiron en historias acompañadas de texto escrito ou oral. Neste último caso, achéganse as correspondentes transcricións dos anteditos textos.

Os datos anteriormente mencionados foron clasificados nunha base de datos creada co programa Microsoft Access 2016. Nestes incluíuse un código de identificación único por cada publicación, o texto e o código da persoa usuaria. Posteriormente, estes datos foron exportados a un documento de texto enriquecido (.rtf), accesíbel mediante un procesador de textos estándar. Porén, cando se exportou a base de datos ao formato de texto antes indicado, o sistema identificou a primeira publicación co número 2 sen que permitise a súa modificación. Deste xeito, como indicamos na táboa inferior, o número total de mostras de texto é de 397, malia que aparecen identificadas con números dende o 2 até o 398.

Fig. 1. Formato da organización da táboa-corpus.

ID_Publicacións	Texto	ID_Usuario	ID_Sexual	Orientación_Sexual
2-398	[mostra de texto]	1-20	Muller Home Non_Binario	Cishetero LGBTI Ø

A análise realizouse atendendo especialmente ao nivel morfolóxico canto ao uso do masculino xenérico, feminino xenérico, linguaxe non binaria directa (en adiante, LND) ou linguaxe non binaria indirecta (en adiante, LNI), seguindo, como xa indicamos, a terminoloxía de López (2019).

4. RESULTADOS

Os resultados achados varían en función da orientación e identidade sexual dos diferentes perfís obxecto de seguimento. Por este motivo, imos analízalos conforme os grupos establecidos ao inicio desta investigación para salientar as características particulares de cada un destes. En cada categoría empregamos unha táboa a xeito de resumo das mostras de texto e a frecuencia de uso das diferentes modalidades de linguaxe.

No grupo de perfís cisheterosexuais femininos obsérvase unha clara tendencia ao feminino inclusivo e mais á LNI. Porén, no caso do subgrupo cisheterosexual masculino, os perfís son considerabelmente menos activos, cunha media de 4 publicacións. As mostras de linguaxe obtidas durante o período de seguimento son, xa que logo, insuficientes para a análise. Polo tanto, non nos permiten determinar a identidade dos mesmos, por non se observaren referencias de xénero nas publicacións recollidas.

En calquera caso, consideramos importante manter a lealdade con respecto aos perfís escollidos, xa que todos eles cumprían cos requirimentos anteriormente expostos, e mesmo se puideron observar mostras de interese noutros períodos. Así e todo, non consideramos oportuno elixir, coa investigación xa en curso, outros que nos puidesen permitir obter máis datos analizábeis. Neste sentido, o propio feito de non facer referencias de xénero xa é, en si mesmo, significativo. Isto amosa a intención de manterse lonxe do posíbel conflito que podería xerar aludir ao xénero no discurso público das redes.

Fig. 2. Resultados das mostras de texto do grupo cisheterosexual feminino

GRUPO CISHETEROSEXUAL FEMININO							
(media de 26 publicacións)							
PERFÍS (Nº DE PUBLI- CACIONES)	MODALIDADES DE LINGUAXE ¹						
		MX	FX	LBD	LBI	LND	LNI
	ID_1 (19)	-	4	-	-	-	-
	ID_2 (46)	2	-	-	-	1	1
	ID_3 (1)	-	-	-	-	-	-
	ID_4 (44)	4	6	5	-	1	8
	ID_5 (19)			1			2

O colectivo LGBTI, coas súas diferentes denominacións, abrangue a diversidade sexual, tanto no referido a orientación distinta da heterosexual como a identidade distinta da cisxénero. Neste traballo empregamos a denominación citada anteriormente, LGBTI (coa variante LGTBI). Malia non tratarse da sigla maioritaria nas consultas feitas no Corpus de Referencia do Galego Actual (CORGA), si é a empregada con máis frecuencia na actualidade por entidades a prol dos dereitos do colectivo, como ALAS A Coruña (s.d.), Abrir Fenda (2021) ou GOTAS (2021), así como por medios de comunicación en lingua galega como Praza.gal (2021) ou Nós Diario (2021). Para referírmonos a este grupo en particular engadimos, ademais, o adxectivo «binario», co fin de distinguir do xeito máis claro posíbel a orientación sexual da identidade sexual. Neste caso, as mostras de linguaxe reflicten un volume variábel das distintas modalidades anteriormente mencionadas, malia predominaren o masculino xenérico e mais a LNI.

¹ As correspondencias das abreviacións desta táboa e das seguintes son: masculino xenérico (MX), feminino xenérico (FX), linguaxe inclusiva binaria directa (LBD), linguaxe inclusiva binaria indirecta (LBI), linguaxe inclusiva non binaria directa (LND) e linguaxe inclusiva non binaria indirecta (LNI).

Fig. 3. Resultados das mostras de texto do grupo LGBTI binario

GRUPO LGBTI BINARIO (media de 20 publicacións)							
MODALIDADES DE LINGUAXE							
PERFÍS (N.º DE PUBLICACIONES)		MX	FX	LBD	LBI	LND	LNI
	ID_11 (4)	-	-	1	-	-	-
	ID_12 (43)	3	1	-	-	2	3
	ID_13 (0)	-	-	-	-	-	-
	ID_14 (12)	-	-	-	-	-	1
	ID_15 (39)	1	-	-	-	-	-

Por último, os perfís non binarios constitúen o grupo de análise máis activo nesta rede social, cunha ampla diferenza respecto dos demais. Consideramos salientábel mostrar aquí as mostras de dous perfís. En primeiro lugar citamos a ID_18, que con 76 mostras, é o usuariu máis activo do noso corpus. Emprega principalmente o neomorfema -e e, en menor medida, o morfema -o nas referencias a si mesmo. Destacamos, ademais, que nas mostras de lingua analizadas adoita o coñecido como «sistema elu», unha proposta de LND desenvolvida en Brasil polo activista Ophelia Cassiano (2020). De feito, dedica unha das publicacións do seu perfil a describir a antedita proposta. Cremos que se trata dunha escolla derivada probabelmente da súa opción pola variante reintegracionista da lingua galega.

Pola súa parte, no perfil de ID_20 destaca a evolución do uso dos morfemas e neomorfemas, en aparencia variábeis en función da etapa da vida á que se está a referir. Nas mostras de texto que fan alusión á infancia, adoita presentarse co morfema -o. Porén, nas referencias á idade adulta, emprega tanto o morfema -a coma o neomorfema -e.

Fig. 4. Resultados das mostras de texto do grupo non binario

GRUPO NON BINARIO (media de 30 publicacións)							
MODALIDADES DE LINGUAXE							
PERFÍS (N.º DE PUBLICACIONES)		MX	FX	LBD	LBI	LND	LNI
	ID_16 (1)	-	-	-	-	-	-
	ID_17 (2)	-	-	-	-	-	-
	ID_18 (76)	-	1	-	-	9	12
	ID_19 (6)	-	-	-	-	-	-
	ID_20 (63)	11	9	-	-	17	52

5. DISCUSIÓN E CONCLUSIÓNS

Os perfís cisheterosexuais femininos, identificados maioritariamente co morfema -a, empregan de xeito habitual a linguaxe non binaria indirecta e mais o feminino inclusivo, mentres que os perfís cisheterosexuais masculinos non achegan información abonda que nos permita observar actitudes lingüísticas concretas neste aspecto. Pola súa parte, os perfís LGTBI binarios, identificados cos morfemas -a e -o, empregan diferentes estratexias para evitar o sexismo na linguaxe, coma os desdobramentos, as formas abreviadas e mesmo a cuñaxe de palabras propias sen ningún tipo de marca de xénero. Con todo, segue habendo presenza do masculino xenérico nunha proporción significativa.

Finalmente, os perfís non binarios, ao dependeren máis da identidade individual, nas referencias a si mesmos utilizan tanto os morfemas -a e -o (en función da identidade individual) coma o neomorfema -e. Nas demais referencias empregan principalmente a linguaxe non binaria, tanto a indirecta como a directa. De feito, son es únicos usuaries dos vinte perfís analizados que botan man desta última linguaxe, e mesmo recoñecen outras propostas non binarias directas, como a descrición do «sistema elu» (Cassiano, 2020) que vimos de detallar.

O estudo realizado e descrito neste artigo permitiunos analizar con maior precisión e detalle os usos lingüísticos e mais as escollas comunicativas da mostra de usuaries analizada, non só de xeito individual, senón tamén como conxunto, é dicir, como parte do colectivo en que se inscriben en cada

caso. As mostras analizadas que empregan linguaxe inclusiva semellan amosar, en xeral, unha sensibilidade incipiente ante o feito de incluír nos seus actos comunicativos as diferentes identidades. Isto obsérvase tamén en usuaries que combinan o uso da linguaxe inclusiva con outras modalidades de comunicación diferentes do tradicional masculino xenérico. Este feito pode darnos a entender que dites usuaries seguen a premisa de «o que non se nomea non existe», un dos piares da linguaxe inclusiva. Os datos analizados permitíronnos observar, conforme os obxectivos establecidos, a vitalidade da linguaxe inclusiva e a visibilidade da muller e das persoas non binarias. Porén, a principal deficiencia da investigación realizada é a imposibilidade de analizar mostras de lingua do subgrupo cisheterosexual masculino, pola insuficiencia de mostras de lingua dos perfís seleccionados.

Ante esta análise, parécenos axeitado e necesario facer algunhas reflexións sobre a cuestión. A linguaxe (e a lingua) non poden ser consideradas como simples necesidades de socialización, senón como mecanismos que definan os intercambios comunicativos entre as persoas e mais o entorno das mesmas. De feito, a linguaxe, materializada no discurso, e por extensión, na análise deste, fai dos seres humanos suxeitos altamente satisfeitos do seu saber mediante o uso da razón, en canto esta permite que se identifiquen, se delimiten e poidan dominar o contexto que os rodea. Neste aspecto en particular, vemos que as redes sociais semellan ir por diante das institucións e as autoridades en materia de lingua, xa que en aparencia son máis abertas a este tipo de cambios no discurso.

As redes sociais, ademais, son un reflexo da linguaxe empregada na rúa, onde a proposta de determinados usos lingüísticos entra dentro do que se coñece como debate social. A rúa, á súa vez, reflicte o tipo de lingua empregada por influencia da difusión de modalidades concretas, talvez en función dos usos difundidos a través dos medios de comunicación, os produtos culturais ou os discursos políticos, nos que a perspectiva ideolóxica podería chegar a desempeñar un papel decisivo na connotación da linguaxe. En calquera caso, é unha realidade que o uso do masculino xenérico, avivado pola influencia de ditas ferramentas de comunicación, continúa a ser hexemónico.

Porén, dentro deste debate, consideramos necesario e mesmo imprescindíbel a comprensión e a concienciación sobre a situación dos colectivos minoritarios e minorizados, como son as mulleres, o colectivo LGBTI e as persoas non binarias. Trataríase este dun paso previo ao ámbito lingüístico e, deste xeito, evitaría unha posíbel situación de *misgendering* ou de tratar alguén por un xénero incorrecto. Para isto, cómpre prestar atención ás voces das persoas non binarias para lograr unha linguaxe non discriminatoria e plenamente normalizada —do mesmo xeito que se debería escoitar, por poñer algúns exemplos, as persoas racializadas, ciganas ou discapacitadas— co obxectivo de permitirlles vivir con dignidade. De non ser así, é probábel que, como afirman algunhas voces ao respecto, se produza unha desidentificación co sistema actual, no que a hexemonía semella residir nas autoridades lingüísticas e non nes usuaries da lingua.

Outro aspecto no que sería conveniente incidir é abordar a deconstrución das masculinidades. Esta pódese traducir nunha toma de conciencia da situación de prestixio da poboación masculina cisheterosexual e, a partir desta, promover como obxectivo último a igualdade real entre homes, mulleres e persoas non binarias.

Ante esta conxuntura, cumpriría botar man dunha sorte de enxeñaría lingüística e social, asentada nas bases dunha planificación axeitada. Isto require tanto a concienciación da sociedade coma a normalización dos usos dende a base, dende es usuaries. O ensino, amais, é unha ferramenta básica e imprescindíbel para normalizar a concienciación do uso da linguaxe inclusiva na mocidade e, xa que logo, da aceptación do non binarismo dende os centros educativos. Dentro desta concienciación cómpre sinalar, amais, que non se trata de impoñer, senón de fomentar o uso desta modalidade de linguaxe. Desta maneira poderase lograr a consolidación e a aceptación por parte das autoridades lingüísticas dunha realidade social, dun feito plasmado nuns usos concretos e inclusivos nos que todes (independentemente da súa orientación e identidade sexual) se sintan aceptades baixo o paraugas da lingua, o vehículo de comunicación da sociedade.

De calquera maneira, ao tratarse este dun estudo inicial e experimental, tórnase imprescindíbel continuar a afondar neste eido. Consideramos esencial que as investigacións posteriores poidan rectificar posíbeis deficiencias e que,

amais, analicen un maior número de perfís e, xa que logo, contén cun volume superior de mostras de lingua.

REFERENCIAS

- ABRIR FENDA (21 de xullo de 2021). *Reivindicamos un marco laboral propicio que non deixe que as mozas emigremos, un rural vivo e orgulloso, deixar atrás a* [Tweet] Twitter. <https://twitter.com/AbriFenda/status/1417799479021932545>
- ALAA A Coruña (s.d.). *Historia* [en liña] Dispoñíbel en <https://alasacoruna.org/gl/historia-movemento-coruna/>
- ALONSO RUIDO, P., Rodríguez Castro, Y. Lameiras Fernández, M. e Carrera Fernández, M.V. (2015). Hábitos de uso en las Redes Sociales de los y las adolescentes: análisis de género. *Revista de Estudios e Investigación en Psicología y Educación*, 13, 54-57. <https://doi.org/10.17979/reipe.2015.0.13.317>
- CASAL DE LA FUENTE, L. (2016). Reflexións sobre o uso da linguaxe inclusiva nos traballos académicos do estudantado universitario. En A. González Penín, A.J. López Díaz & E. Aguayo Lorenzo (eds.). *Actas IV Xornada Universitaria Galega en Xénero. Perspectiva de xénero na docencia universitaria* (pp. 291-301). Dispoñíbel en <https://minerva.usc.es/xmlui/handle/10347/15515>
- CASSIANO, O. (30 de setembro de 2020). Guía para «Linguagem Neutra» (PT-BR). Recuperado de <https://medium.com/guia-para-linguagem-neutra-pt-br/guia-para-linguagem-neutra-pt-br-f6d88311f92b>
- CASTRO VÁZQUEZ, O. (2007). Medios de comunicación e linguaxe non sexista: novas vías para a reforma sociolectal. En Álvarez Pousa, Luís, Ana Belén Puñal Rama, Joám Evans Pim (eds.): *Comunicación e Xénero. Actas do Foro Internacional celebrado en liña e en Pontevedra entre o 9 de outubro e o 25 de novembro de 2006* [en liña]. Dispoñíbel en: <https://dialnet.unirioja.es/descarga/articulo/2402887.pdf>
- CASTRO VÁZQUEZ, O. (2010). Galego+non sexista: como e por que avanzarmos cara a unha outra representación de xénero na lingua. En X. M. Mosquera Carregal (coord.), *Lingua e xénero: VI Xornadas sobre Lingua e Usos: [A Coruña, 26 e 27 de novembro de 2009]* (pp. 33-61).
- CENTRO RAMÓN PIÑEIRO para a Investigación en Humanidades (CRPIH) (2019). *Corpus de Referencia do Galego Actual (CORGA)* [en liña] Dispoñíbel en <http://corpus.cirp.es/corga/>
- GALARZA, R. (2017). El uso de la X como lenguaje inclusivo en las redes sociales. *Actas de Periodismo y Comunicación*, vol. 3, nº1 [en liña]. Dispoñíbel en <https://perio.unlp.edu.ar/ojs/index.php/actas/article/view/4771/3857>
- GOTAS (10 de agosto de 2021). *Gracias @ismaelramos_ por citarnos no artigo «El éxodo gay» do @eldiarios. Unha reflexión sobre marchar ás grandes cidades por medo* [Tweet] Twitter. <https://twitter.com/gotasapds/status/1425135822257414144>
- GUERRERO SALAZAR, S. (2020). El debate social en torno al lenguaje no sexista en la lengua española. *IgualdadES*, 2, 201-221. <https://doi.org/10.18042/cepc/IgdES.2.07>
- LAGNEAUX, MILAGROS A. (2020). Les jóvenes, abordaje de una propuesta de comunicación política. *Hologramática*, 31, 27-33 [en liña]. Dispoñíbel en http://sedici.unlp.edu.ar/bitstream/handle/10915/114516/Documento_completo.pdf-PDFA.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- LÓPEZ, A. (2019). Tú, yo, elle y el lenguaje no binario. *La Linterna del Traductor*, 19 [en liña] Dispoñíbel en <http://www.lalinternadeltraductor.org/n19/traducir-lenguaje-no-binario.html>

- NIKLISON, L.M. (2020). Lo que la RAE no nombra no existe: una mirada glotopolítica sobre las respuestas de la RAE al lenguaje inclusivo/no sexista. *Cuadernos de la ALFAL*, 12, 13-32 [en liña]. Disponible en https://www.mundoalfal.org/sites/default/files/revista/12_1_cuaderno_003.pdf
- NÓS DIARIO (5 de xullo de 2021). *Rachan e queiman a bandeira LGTBI do comité antisida da Coruña*. Recuperado de <https://www.nosdiario.gal/articulo/social/rachan-queiman-bandeira-lgtbi-do-comite-antisida-da-coruna/20210705162923124824.html>
- NÚÑEZ PÉREZ, B.R. (2020). Instagram y su influencia en los partidos políticos. Elecciones al Parlamento Andaluz [Trabajo de Fin de Mestrado, Universidad de Sevilla]. https://idus.us.es/bitstream/handle/11441/102652/TFMCIP_N%c3%ba%c3%bl%e3%a9rezBel%c3%a9nRoc%c3%ado%201%20%282%29.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- OLIVES ROSALES, N.N. (2018). Análisis comunicacional de la red social Instagram y su influencia en la construcción de identidad cultural en jóvenes de 18 a 25 años de la Cda. Abel Gilbert [Tese doutoral, Universidad de Guayaquil]. <http://repositorio.ug.edu.ec/bitstream/redug/27011/1/Tesis%20Nohelia%20Ninoska%20Olives%20Rosales.pdf>